

U 72/2022 rd

Statsrådets skrivelse till riksdagen om kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av harmoniserade villkor för saluföring av byggprodukter, om ändring av förordning (EU) 2019/1020 och om upphävande av förordning (EU) 305/2011 (byggproduktförordningen)

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen Europeiska kommissionens förslag av den 30 mars 2022 till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av harmoniserade villkor för saluföring av byggprodukter, om ändring av förordning (EU) 2019/1020 och om upphävande av förordning (EU) 305/2011.

Helsingfors 15.9.2022

Miljö- och klimatminister Maria Ohisalo

Regeringsråd Kirsi Martinkauppi

KOMMISSIONENS FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING OM FASTSTÄLLANDE AV HARMONISERADE VILLKOR FÖR SALUFÖRING AV BYGGPRODUKTER, OM ÄNDRING AV FÖRORDNING (EU) 2019/1020 OCH OM UPPHÅVANDE AV FÖRORDNING (EU) 305/2011 (BYGGPRODUKTFÖRORDNINGEN)**1 Bakgrund och nuläge**

Europeiska kommissionen lade den 30 mars 2022 fram ett förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av harmoniserade villkor för saluföring av byggprodukter, om ändring av förordning (EU) 2019/1020 och om upphävande av förordning (EU) 305/2011 (COM(2022) 144 final) (*förslag*). Med förslaget vill kommissionen åtgärda bristerna i den gällande byggproduktförordningen.

Byggproduktförordningen säkerställer en väl fungerande inre marknad och fri rörlighet för byggprodukter i EU. Detta görs genom harmoniserade tekniska specifikationer som fastställer ett gemensamt tekniskt språk om hur man ska prova och kommunicera prestandan hos byggprodukter (t.ex. reaktion vid brandpåverkan, värmeledningsförmåga och ljudisolering). Det är obligatoriskt för tillverkarna att använda standarder när deras referensuppgifter anges i Europeiska unionens officiella tidning, nedan EUT. Byggprodukter som omfattas av sådana standarder ska vara försedda med CE-märkning som visar att de överensstämmer med sin angivna prestanda. Därefter kan dessa produkter cirkulera fritt på den inre marknaden. EU:s medlemsstater får inte kräva ytterligare märkning, intyg eller provning. I byggproduktförordningen fastställs inga produktkrav. EU:s medlemsstater ansvarar för de säkerhets-, miljö- och energikrav som är tillämpliga på byggnader och väg- och vattenbyggnadsarbeten.

I Europeiska kommissionens genomföranderapport från 2016 om byggproduktförordningen¹ identifierades vissa brister i dess genomförande och ett betydande antal utmaningar kopplade till bl.a. standardisering, förenklade förfaranden för mikroföretag och marknads kontroll. Utvärderingen av byggproduktförordningen², yttrandena från Refit-plattformen samt medlemsstaternas och de berörda parternas återkoppling pekade tydligt på att de brister och utmaningar som framkom i genomförandet av förordningen hindrar den inre marknaden för byggprodukter att fungera och därför gjorde att målen i förordningen inte uppnåddes.

Byggproduktförordningen nämns i ett flertal meddelanden från kommissionen. I meddelandet ”Ren energi för alla i Europa”³ betonades behovet av att frigöra tillväxt- och sysselsätt-

¹ Rapport från kommissionen till Europaparlamentet och rådet om genomförandet av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 305/2011 av den 9 mars 2011 om fastställande av harmoniserade villkor för saluföring av byggprodukter och om upphävande av rådets direktiv 89/106/EEG (COM(2016) 445 final).

² Arbetsdokument från kommissionens avdelningar SWD(2019) 1770 – Evaluation of Regulation (EU) No 305/2011 laying down harmonised conditions for the marketing of construction products and repealing Council Directive 89/106/EEC.

³ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén, Regionkommittén och Europeiska investeringsbanken, Ren energi för alla i EU, (COM(2016) 860).

ningspotential genom att förbättra funktionen hos den fortfarande fragmenterade inre marknaden för byggprodukter. I meddelandet om den europeiska gröna given⁴, handlingsplanen för den cirkulära ekonomin⁵ och meddelandet om en renoveringsväg för byggnader⁶ betonades den roll som byggproduktförordningen spelar som en del av insatserna för energi- och resurseffektiva byggnader och renoveringar och för att ta itu med hållbarheten hos byggprodukter. I förslaget till ett reviderat direktiv om byggnaders energiprestanda⁸ och EU:s skogstrategi⁹ samt meddelandet om hållbara kretslopp för kol¹⁰ nämns byggnaders och byggmaterials växthusgasutsläpp. Dessutom har både Europaparlamentet och rådet efterlyst åtgärder för att främja byggprodukternas cirkularitet, ta itu med hinder på den inre marknaden för byggprodukter och bidra till målen i den europeiska gröna given och handlingsplanen för den cirkulära ekonomin¹¹.

Det största problemet för medlemsstaterna är att mer än etthundra harmoniserade produktstandarder väntar på att kommissionen ska publicera deras referensuppgifter i Europeiska unionens officiella tidning. Ett annat problem med de harmoniserade produktstandarderna är bristerna i dem. Eftersom de harmoniserade produktstandarderna i ljuset av rättspraxis vid unionens domstol⁷ anses vara heltäckande, har medlemsstaterna inte möjlighet att nationellt utfärda bestämmelser om hälso- och säkerhetsrelaterade produktkrav även om standarden de facto inte skulle inkludera dessa krav. Med byggproduktförordningen försökte man minska mikroföretagens administrativa börda genom s.k. förenklade förfaranden som riksdagen ansåg vara viktiga. Dessvärre har de förenklade förfarandena inte fungerat som förväntat i praktiken.

Under Finlands ordförandeperiod i Europeiska unionens råd bereddes rådets slutsatser om cirkulär ekonomi i byggbranschen⁸. Enligt rådets slutsatser ska förslaget till en reform av byggproduktförordningen beakta återanvändningen av byggprodukter. Omnämmandet av hållbar användning av naturresurser i en bilaga till byggproduktförordningen ska inkluderas i de harmoniserade produktstandarderna. Byggprodukternas egenskaper ska kunna anges på ett eller annat sätt, även om det finns brister i standarden om egenskaperna i fråga, som t.ex. avsaknad av information om klimatavtrycket. Återanvändningen av byggprodukter ska utgå från frivillighet. I rådets slutsatser betonades att säkerheten och hälsan inte får äventyras vid återanvändning av byggprodukter och inte vid användning av produkter tillverkade av återvunnet material. Dessutom konstaterades det att återvinningen och återanvändningen av byggprodukter inte åtgärdas endast genom en ändring av byggproduktförordningen, utan att också övrig relaterad EU-lagstiftning ska beaktas. Slutsatserna innehåller dessutom en lista över saker som kommissionen kan överväga och mellan vilka den kan välja konkreta åtgärder vid beredningen av byggproduktförordningen.

1.1 Avfallslagens definitioner och byggproduktförordningen

⁴ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, Europeiska rådet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – Den europeiska gröna given (COM(2019) 640 final).

⁵ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – En ny handlingsplan för den cirkulära ekonomin – För ett renare och mer konkurrenskraftigt Europa COM(2020) 98 final.

⁶ COM(2020) 662 final.

⁷ C-475/19 P

⁸ Den cirkulära ekonomin inom byggsektorn – Rådets slutsatser (antagna den 28 november 2019), 14653/19

Genom förslaget eftersträvas att en produkt inte ska bli sådant avfall som avses i avfallslagen⁹ (avfallsdirektivet¹⁰) utan att den som sådan ska kunna användas på nytt, antingen för samma ändamål eller ett nytt ändamål. Med avfall avses ett ämne eller föremål som innehavaren har kasserat eller avser eller är skyldig att kassera.

Med återanvändning avses i avfallslagstiftningen att produkter eller delar av dem används på nytt i samma syfte som de ursprungligen var avsedda för. Då blir produkterna ännu inte avfall. Eftersom den strikta definitionen av återanvändning utesluter användningen av samma produkt i nytt syfte, har det vid beredningen av ändringen av avfallsdirektivet tagits upp till diskussion att det behövs en ny term där produkten inte blir avfall, men kan användas även i nytt syfte (termen skulle kunna vara t.ex. återtillverkning).

2 Förslagets syfte

De två allmänna målen med förslaget till förordning är enligt kommissionen 1) att uppnå en väl fungerande inre marknad för byggprodukter och 2) att bidra till målen för den gröna och digitala omställningen, särskilt den moderna, resurseffektiva och konkurrenskraftiga ekonomin. Förslaget ingår i Refit-programmet om lagstiftningens ändamålsenlighet och överensstämmer med dess mål, eftersom det gör EU:s lagstiftning enklare, mer målinriktad och lättare att efterleva.

3 Förslagets huvudsakliga innehåll

De största förändringarna jämfört med den gällande byggproduktförordningen är att tillämpningsområdet blir avsevärt bredare samtidigt som vissa produktgrupper som hissar, vatten- och avloppsanordningar, sanitär utrustning och trafiksignalprodukter tas bort från tillämpningsområdet. I och med ändringarna regleras inte längre enbart frågor om den inre marknaden för byggprodukter, utan förslaget inkluderar bl.a. direkta produktspecifika krav som är bindande för tillverkarna, krav på byggande och byggverk till den del som skyldigheten till CE-märkning utvidgas till att gälla bl.a. enfamiljshus och byggprodukter tillverkade på byggplatsen samt reglering av tjänster i anslutning till produkterna.

Förordningen utvidgas från att säkerställa fri rörlighet för byggprodukter på den inre marknaden till ett medel för att uppnå Europeiska unionens klimatmål. Enligt förslaget blir byggprodukternas miljöegenskaper en del av de harmoniserade tekniska specifikationerna och därigenom prestandadeklarationerna. Den cirkulära ekonomin har beaktats i många av artiklarna. Förslaget innehåller bestämmelser om återanvändning av byggprodukter samt ytterligare skyldigheter för tillverkarna som gäller bl.a. bedömning av produkternas miljöegenskaper, förpackningar, krav på återvunnet innehåll, förhindrande av förtida åldrande av produkter och utformning av produkter så att de enkelt kan repareras, renoveras och uppgraderas. Tillverkaren ska redan när produkten tillverkas beakta bl.a. dess livslängd och återanvändning.

Vissa standarder är obligatoriska och vissa frivilliga. Utgångspunkten är att de harmoniserade produktstandarderna är obligatoriska och att frivilligheten anknäver till horisontaliteten och produktsäkerheten. Sålunda gör tillverkaren beroende på situationen en prestandadeklaration eller deklaration om överensstämmelse.

Förslaget breddar avsevärt kretsen av ekonomiska aktörer, inbegripet utöver traditionella tillverkare, importörer och distributörer även t.ex. servicetillhandahållare, som installatörer och

⁹ 646/2011

¹⁰ 2008/98/EG

nedmonterings- och rivningsentreprenörer, samt nätplattformar. Det föreslås att kommissionen ges befogenhet att inrätta en europeisk digital produktdatabas.

Kommissionens förslag ökar kommissionens rätt att anta delegerade akter om produkters egenskaper och materialkrav och kompletterar därigenom de harmoniserade tekniska specifikationerna eller att anta delegerade akter i stället för standardiseringsorganisationen CEN:s standarder.

4 Förslagets detaljerade innehåll

Kapitel I innehåller de allmänna bestämmelserna.

I **artikel 1** beskrivs ämnet och hänvisas det, till skillnad från i den gällande förordningen, uttryckligen till byggprodukternas miljö-, klimat- och säkerhetsprestanda för de väsentliga egenskaperna samt till produktkraven när det gäller miljö, klimat, säkerhet och funktion.

I **artikel 2** definieras tillämpningsområdet som är avsevärt bredare än det gällande. Enligt förslaget omfattar tillämpningsområdet t.ex. byggprodukter, produkter och tjänster för 3D-utskrift, byggsatser eller sammansättningar som omfattas av harmoniserade tekniska specifikationer eller europeiska bedömningsdokument samt prefabricerade enfamiljshus. Breddningen av tillämpningsområdet till byggprodukter som tillverkas på byggplatsen, produkter som kan anses vara byggprodukter trots att deras tillverkare inte har avsett dem vara sådana samt utöver produkter även relaterade tjänster (bl.a. 3D-utskrift, installation och demontering) innebär en stor förändring jämfört med nuläget. I och med denna breddning tillämpas förordningen i vissa fall även på begagnade byggprodukter. Till skillnad från nuläget har dessutom vissa produktgrupper tagits bort från byggproduktförordningens tillämpningsområde för att undvika överlappningar med t.ex. dricksvattendirektivet³³ och direktivet om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse³⁴, vilket i praktiken skulle kunna innebära att ett flertal publicerade harmoniserade produktstandarder dras bort från Europeiska unionens officiella tidning.

I **artikel 3** fastställs definitionerna. Utöver att definitionen av byggprodukt har breddats innehåller förslaget helt nya definitioner, som direkt installation, byggnad, ekonomisk aktör, viktig del, sammansättning och begagnad produkt. De flesta av de föreslagna definitionerna anknyter till övrig lagstiftning, i synnerhet om avfall och marknadskontroll.

I **artikel 4** fastställs de grundläggande kraven för byggnadsverk och de detaljerade reglerna för att fastställa byggprodukternas väsentliga egenskaper (prestandabaserade, t.ex. återvunnet innehåll). Detta kommer att göras på grundval av de grundläggande krav för byggnadsverk som fastställs i del A i bilaga I och kommer tillsammans med bedömningsmetoderna att utgöra en del av de standarder som gjorts obligatoriska för tillämpningen av denna förordning. Kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter för att fastställa tröskelvärden och prestandaklasser i förhållande till de väsentliga egenskaperna. Vid förseningar eller brister i standardiseringsprocessen ges kommissionen dessutom befogenhet att anta delegerade akter som innehåller tekniska specifikationer. Dessutom ges kommissionen befogenhet att ändra del A i bilaga I genom delegerade akter mot bakgrund av den tekniska utvecklingen eller för att täcka nya risker och miljöaspekter. Motsvarande teknik föreslås i förslaget till direktiv om artificiell intelligens (artiklarna 40–52). Också i t.ex. leksaksdirektivet 2009/48/EG föreskrivs om kommissionens befogenheter att ändra direktivets bilagor för anpassning till den tekniska utvecklingen (artikel 46). Kommissionen har även möjlighet att göra ändringar i Reach-förordningen (EG) nr 1907/2006 om kemikalier. Den omfattande lagstiftningsbefogenhet som kommissionen ges, klassificeringen av standarder i obligatoriska och frivilliga samt ändringarna i standardiseringsförfarandet innebär en avsevärd förändring jämfört med nuläget.

I **artikel 5** anges att alla produkter som omfattas av förordningens tillämpningsområde måste uppfylla de allmänna, direkt tillämpliga kraven samt kraven för respektive produktfamilj eller produktkategori som anges i del D i bilaga I. Där ges även kommissionen befogenhet att anta delegerade akter där mer specifika produktkrav anges i enlighet med delarna B, C och D i bilaga I. Dessa delegerade akter kan kompletteras med frivilliga harmoniserade standarder som har utfärdats med stöd av en standardiseringsbegäran. Dessutom ges kommissionen befogenhet att ändra delarna B, C och D i bilaga I genom delegerade akter mot bakgrund av den tekniska utvecklingen eller för att täcka nya risker och miljöaspekter. Förslaget i artikeln innebär en avsevärd förändring jämfört med nuläget där byggproduktförordningen reglerar endast utsläppandet på marknaden.

I **artikel 6** ges kommissionen befogenhet att fastställa vilket bedömnings- och kontrollsystem som är tillämpligt, inklusive de ytterligare åtgärder som krävs för att motverka systematiska överträdelser.

I **artikel 7** definieras det ”harmoniserade området” i motsats till de områden som medlemsstaterna ansvarar för. Medlemsstaterna ska enligt förslaget iaktta det harmoniserade området i sin nationella lagstiftning, sina övriga bestämmelser eller administrativa åtgärder, och de får inte ställa tilläggskrav på produkter som omfattas av det. Dessutom föreskrivs om en mekanism för att hantera medlemsstaternas tvingande regleringsbehov när det gäller hälsa, säkerhet och miljöskydd, inklusive klimatskydd. Det handlar om ett nytt viktigt förfarande jämfört med den gällande regleringen som ska tillämpas som förfarandebestämmelse i situationer när man nationellt ser allvarliga brister i de harmoniserade tekniska specifikationer som ingår i det harmoniserade området

I **artikel 8** ges kommissionen befogenhet att anta delegerade akter för att undvika dubbel bedömning av produkter enligt denna förordning och annan unionsrätt.

I kapitel II (artiklarna 9–18) fastställs förfarandet, deklARATIONERNA och märkningen.

Artiklarna 9–12 reglerar prestandadeklarationen och dess tillämpliga undantag. I förslaget ingår inga ändringar i de grundläggande principerna för prestandadeklarationen (artikel 9). Vid sidan av den föreslås som en ny möjlighet en s.k. modifierad prestandadeklaration som utfärdas för begagnade, återtillverkade och överblivna produkter (artikel 12). Förslaget breddar undantagen i prestandadeklarationen jämfört med nuläget (artikel 10) så att medlemsstaterna ges möjlighet till undantag förutsatt att det har säkerställts att produkten inte rör sig utanför medlemslandet i fråga (inkl. självständiga mikroföretag som inte bedriver gränsöverskridande handel, på vissa villkor: för återtillverkade produkter eller delar av byggnadsverk som har tillverkats för återanvändning eller som är återtillverkade).

I **artiklarna 13 och 14** fastställs regler för deklARATION om överensstämmelse (överensstämmelse med produktkrav enligt artikel 5). För att minimera den administrativa bördan ska deklARATION om överensstämmelse kombineras med prestandadeklarationen. Den gällande byggproduktförordningen kräver inte att en deklARATION om överensstämmelse görs.

Enligt **artikel 15** kan en prestandadeklARATION och en deklARATION om överensstämmelse tillhandahållas i elektroniskt format eller via en permalänk. De ska tillhandahållas på det eller de språk som krävs av de medlemsstater där tillverkaren har för avsikt att göra produkten tillgänglig.

I **artiklarna 16–18** fastställs de allmänna principerna och villkoren för CE-märkning och för användning av andra märkningar.

I kapitel III (**artiklarna 19–33**) definieras de ekonomiska aktörernas rättigheter och skyldigheter. De ekonomiska aktörernas rättigheter, men i synnerhet skyldigheter, har jämförts med nuläget utvidgats och preciserats avsevärt. Det föreslås omfattande nya skyldigheter för tillverkare och andra aktörer, bl.a. miljörelaterade (artikel 22).

Kapitel IV (**artiklarna 34–42**) innehåller bestämmelser om standarder för byggprodukter och europeiska bedömningsdokument.

I kapitel V (**artiklarna 43–46**) fastställs krav för utseende myndigheter med ansvar för tekniska bedömningsorgan samt regler för hur de ska utses, övervakas och utvärderas.

I kapitel VI (**artiklarna 47–63**) beskrivs de anmälade myndigheternas uppgifter (artikel 48), de krav som tillämpas på dessa myndigheter (artikel 49), kraven för de anmälda organen (artikel 50), presumtionen om överensstämmelse (artikel 51), formell invändning (artikel 52), anmälda organs skyldigheter gentemot underleverantörer och dotterbolag (artikel 53) samt användning av anläggningar utanför det anmälda organets provningslaboratorium (artikel 54). Dessutom föreskrivs det om anmälningsförfarandet, som att tillhandahålla ansökan och ändringar av anmälan (artiklarna 55–60) samt de anmälda organens informationskyldighet.

I kapitel VII (**artiklarna 64–67**) föreskrivs om förenklade förfaranden. För att minska den administrativa bördan, i synnerhet för små och medelstora företag och mikroföretag, fastställs förenklingsförfaranden i detta kapitel. I förslaget har det gjorts kompletteringar i det förenklade förfarandet jämfört med nuläget (artikel 65). Enligt förslaget ska ett organ som ansvarar för den tekniska bedömningen eller ett anmält organ bedöma och fastställa uppfyllandet av kraven i denna artikel även när mikroföretag som tillverkar produkter som omfattas av de harmoniserade tekniska specifikationerna hanterar produkter på vilka system 3 tillämpas enligt bestämmelserna för system 4. Också i situationer som avses i artikel 66 i förslaget där det tillverkas specialprodukter som inte är serietillverkade ska ett anmält organ eller ett tekniskt bedömningsorgan dock bedöma och intyga att de skyldigheter som avses i punkt 1 fullgörs korrekt.

I kapitel VIII (**artiklarna 68–76**) föreskrivs om marknads kontroll och skyddsåtgärder. Enligt artikel 68 i förslaget ska kommissionen inrätta ett portalsystem för klagomål som gör det möjligt för fysiska eller juridiska personer att dela klagomål eller rapporter om eventuella överträdelser av denna förordning. Om kommissionen anser att ett klagomål eller en rapport är relevant och motiverad ska den rikta den till marknads kontrollmyndigheten. Det handlar om ett nytt system och förfarande jämfört med nuläget. Enligt artikel 69 ska medlemsstaterna bland sina marknads kontrollmyndigheter utse en eller flera ”behöriga myndigheter” som har den särskilda kunskap som behövs för att bedöma produkter både tekniskt och rättsligt. Dessutom ska det bland de behöriga myndigheterna utses en ”nationell behörig myndighet” som ska fungera som kontaktpunkt för kontakter med andra medlemsstater. Jämfört med nuläget har det gjorts en del preciseringar och kompletteringar i artikel 70 (Förfarande för att hantera bristande överensstämmelse), artikel 71 (Unionens förfarande i fråga om skyddsåtgärder) och artikel 72 (Produkter som uppfyller kraven men som likväl utgör en risk), men dessa innebär dock inga stora förändringar. I artikel 73 föreslås som ny befogenhet för kommissionen att anta delegerade akter för närmare bestämmelser om det minsta antalet kontroller och personresurser för marknads kontrollen för att säkerställa att kontrollerna utförs i en omfattning som är tillräcklig för att säkerställa ett effektivt genomförande. I artikel 74 föreslås bestämmelser om samordning och stöd för marknads kontroll, i artikel 75 om kostnadstäckning och i artikel 76 om rapportering och rikt märkning.

I kapitel IX (**artiklarna 77–81**) definieras principerna för informationssamarbete och administrativt samarbete. Syftet är att stärka det övergripande systemet och tillämpningen av förordningen och undvika avvikande beslut som skulle kunna skapa ojämlika villkor.

I kapitel X (**artikel 82**) fastställs villkoren för samarbete med länder utanför EU. Syftet är även att begränsa de negativa effekterna som bristande efterlevnad hos ekonomiska aktörer baserade i dessa länder har på den inre marknaden.

I kapitel XI (**artiklarna 83 och 84**) behandlas medlemsstaternas incitament och grön offentlig upphandling som är nytt jämfört med nuläget. I artikel 84 ges kommissionen befogenhet att komplettera denna förordning genom delegerade akter där det fastställs hållbarhetskrav som tillämpas på offentliga upphandlingar, inbegripet medlemsstaternas genomförande, övervakning och rapportering av dessa krav.

I kapitel XII (**artikel 85**) ges kommissionen befogenhet att avgöra om en viss produkt är en byggprodukt.

I kapitel XIII (**artikel 86**) ändras förordning (EU) 2019/1020 så att den även gäller byggprodukter.

Kapitel XIV (**artiklarna 87–94**) innehåller slutbestämmelserna.

5 Förslagets rättsliga grund och förhållande till proportionalitets- och subsidiaritetsprinciperna

Förslaget grundar sig på artikel 114 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget), eftersom huvudsyftet med förordningen är att undanröja hinder för byggprodukters rörlighet på den inre marknaden.

Statsrådet anser att den rättsliga grund som kommissionen föreslår är adekvat.

Kommissionen motiverar förenligheten med subsidiaritetsprincipen med att bristerna i byggproduktförordningen inte utan EU:s bestämmelser kan åtgärdas genom nationella lagar eftersom medlemsstaterna inte har befogenhet att ändra byggproduktförordningen eller korrigera dess brister genom nationella åtgärder. Endast på EU-nivå kan villkoren för att säkerställa fri rörlighet för byggprodukter fastställas samtidigt som lika villkor säkerställs och hållbarhetsmål eftersträvas. När det gäller mervärdet av åtgärder på EU-nivå kommer förslaget att bidra till att förbättra den inre marknads funktion för byggprodukter genom att öka rättssäkerheten och förutsägbarheten, förbättra de likvärdiga förutsättningarna inom byggekiosystemet och ta itu med aspekterna i fråga om klimat- och miljöprestanda och cirkularitet när det gäller byggprodukter, vilka endast kan hanteras på EU-nivå.

Enligt kommissionen är förslaget förenligt även med proportionalitetsprincipen eftersom det inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå en väl fungerande inre marknad för byggprodukter och är proportionerligt för att uppnå det avsedda målet. Förslaget syftar till att åtgärda de konstaterade bristerna i byggproduktförordningen och målen i den europeiska gröna given och handlingsplanen för den cirkulära ekonomin när det gäller byggprodukter. Det bygger på grundprinciperna i byggproduktförordningen (inkl. de harmoniserade standarder som utarbetats av de europeiska standardiseringsorganisationerna). Det är absolut nödvändigt att ta itu med och förbättra de grundläggande funktionerna i byggproduktförordningen, särskilt standardiseringsprocessen, för att uppnå de politiska målen. Några av de nya funktionerna, såsom produktkrav

eller kommissionens rättsakter som innehåller tekniska specifikationer, kommer endast att tillämpas när det behövs för specifika produkter.

Enligt artikel 5.3 i EUF-fördraget ska unionen enligt subsidiaritetsprincipen på de områden där den inte har exklusiv befogenhet vidta en åtgärd endast om och i den mån som målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna, vare sig på central nivå eller på regional och lokal nivå, och därför, på grund av den planerade åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå. Statsrådet anser att förslaget principiellt även är förenligt med subsidiaritetsprincipen eftersom förslaget grundar sig på delade befogenheter och ansvar mellan unionen och medlemsstaterna i styrningen och övervakningen av byggandet så att regleringen om hur byggprodukternas egenskaper ska deklarerars på den inre marknaden hör till unionens befogenhet, och regleringen om byggande av byggnadsverk hör till medlemsstaternas befogenhet. Statsrådet anser att förslaget principiellt även är förenligt med proportionalitetsprincipen. I den fortsatta beredningen bör iakttagandet av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna granskas, i synnerhet med tanke på utvidgningen av tillämpningsområdet till verksamhetsutövare och tillverkningen av byggprodukter vid byggnadsverk.

Föreslagen delegerad befogenhet till kommissionen

Delegerad befogenhet

Kommissionen ges i fråga om ett flertal bestämmelser befogenhet att i enlighet med artikel 290 i EUF-fördraget anta delegerade akter. Utnyttjandet av delegerade akter ger kommissionen bl.a. befogenhet att föreskriva om frivilliga och obligatoriska väsentliga egenskaper och bedömningsmetoder för byggprodukter, t.ex. om standardiseringsarbetet fördröjs oskäligt eller om standarderna inte täcker behovet av lagstiftning i medlemsstaterna eller målen i EU:s klimat- och miljölagstiftning. Dessutom kan kommissionen fastställa tröskelnivåer och prestandaklasser. För att undvika överlappande unionslagstiftning ges kommissionen befogenhet att komplettera byggproduktförordningen med delegerade akter för att fastställa på vilka villkor uppfyllandet av skyldigheter enligt annan unionslagstiftning också uppfyller vissa skyldigheter enligt denna förordning, om samma aspekt av hälsa, säkerhet eller miljöskydd annars skulle bedömas både enligt denna förordning och enligt annan unionslagstiftning. Dessutom kan kommissionen genom delegerade akter fastställa t.ex. minsta antalet kontroller och personresurser för marknadskontrollmyndigheten. Likaså ges kommissionen rätt att genom en delegerad akt fastställa bl.a. proportionella minimisanktioner som riktar sig mot ekonomiska aktörer, tekniska bedömningsorgan och anmälda organ som är direkt eller indirekt inblandade i brott mot skyldigheterna i denna förordning. Enligt statsrådets uppfattning återstår för medlemsstaterna att välja sanktionernas beskaffenhet.

De delegerade akter som ingår i förslaget är till vissa delar mycket omfattande och innehåller inte enbart reglering av teknisk natur. Därför finns det anledning att fästa särskild uppmärksamhet vid att de delegerade förordningarna är exakta och noggrant avgränsade. Dessutom kan delegerade akter delvis antingen beröra direkt eller indirekt sådana centrala omständigheter i regleringen om vilka det bör föreskrivas i själva förordningen, som t.ex. tillämpningsområdet samt individens rättigheter och skyldigheter.

Tilldelande av genomförandebefogenheter

Nödvändiga bestämmelser om ekonomiska aktörers rättigheter och skyldigheter får i enlighet med artikel 33 i förslaget antas som genomförandeakter. Kommissionen kan enligt artikel 85 i förslaget på vederbörligen motiverad begäran av en medlemsstat eller på eget initiativ genom

genomförandeakter fastställa om ett specifikt föremål eller en specifik kategori av produkter omfattas av definitionen av ”byggprodukt” eller utgör en produkt som avses i artikel 2.1.

6 Förslagets konsekvenser

6.1 Kommissionens konsekvensbedömning

Till förslaget hör kommissionens konsekvensbedömning (SWD (2022) 88 final) och en sammanfattning av konsekvensbedömningen (SWD (2022) 89 final).

Kommissionen granskade i sin konsekvensbedömning olika åtgärder enligt fem alternativ som stod för förändring av olika omfattning jämfört med den gällande byggproduktförordningen. Alternativ A innebar inga ändringar jämfört med nuläget, i alternativ B korrigerades bestämmelser, i alternativ C preciserades bestämmelser, i alternativ D förbättrades bestämmelser och i alternativ E upphävdes bestämmelser. Alternativen representerade minimala, medelstora och övergripande ändringar jämfört med nuläget. I kommissionens slutliga förslag får alternativ D stöd som rekommenderat alternativ eftersom det alternativet utifrån analysen bäst möjliggör uppnåendet av de planerade målen.

Oberoende av alternativ blir det tillverkarna av byggprodukter som mest kommer att beröras av konsekvenserna. Det blir även konsekvenser för byggnadsföretags och byggnadsarbeters verksamhet eftersom de är huvudanvändare av byggprodukter. Också konsumenterna kan påverkas av direkta konsekvenser eftersom byggprodukter säljs i små mängder även i byggaffärer. Konsekvenser uppkommer även för myndigheterna i medlemsstaterna, i synnerhet byggnadstillsynen. De största ekonomiska konsekvenserna kommer enligt kommissionen att bli kostnader förorsakade av administrativt arbete, efterlevnaden av bestämmelserna och regleringskostnader.

Alternativ D täcker bäst de mål som satts upp i den europeiska gröna given och omställningen till en mer hållbar byggd miljö genom att i den kommande byggproduktförordningen bedöma alla aspekter på säkerhet, hållbart byggande, cirkulär ekonomi och klimatet. Hit hör även en möjlighet att ställa krav på produkterna. Alternativ D bygger även på alternativ B, dvs. att korrigera den gällande lagen, men till skillnad från de övriga alternativen inkluderar alternativ D krav på byggprodukterna avseende hälsa, säkerhet och miljö. Alternativet ökar de årliga kostnaderna för tillverkare av byggprodukter med uppskattningsvis 200 miljoner euro, dvs. ökar de årliga administrativa kostnaderna med cirka 8 procent från grundkostnaderna. Den uppskattade kostnadsökningen beror på ökade kostnader för beredning av CE-märkning och prestandadeklaration. Med förbättrad marknadskontroll minskar de förlorade intäkterna i och med att harmoniseringen av standarder minskar antalet byggprodukter som inte kontrolleras på marknaden. För mikroföretag kan det uppkomma ytterligare besparingar då det blir möjligt för medlemsstaterna att lämna vissa mikroföretag utanför skyldigheterna i byggproduktförordningen.

Med alternativ D kan man bäst påverka byggprodukternas klimat- och miljökonsekvenser genom att föreskriva om deras miljöpåverkan. Det är också det effektivaste sättet att påverka byggprodukternas miljöpåverkan. Det här har en övergripande inverkan även på genomförandet av den europeiska gröna given och handlingsplanen för cirkulär ekonomi.

6.2 Statsrådets konsekvensbedömning

6.2.1 Rättsliga och administrativa konsekvenser

Förslaget antas som en förordning och är då till alla delar förpliktande för medlemsstaterna och tillämpas som sådant i alla medlemsstater.

Nationellt medför förslaget en administrativ börda eftersom det i artikel 7 bestäms att medlemsstaterna ska iaktta det harmoniserade området i den nationella lagstiftningen och harmonisera den nationella regleringen så att den motsvarar de krav som EU ställer på byggprodukter. I princip kan man nationellt föreskriva om krav i enlighet med tillämpningsområdet för de harmoniserade standarderna. Medlemsstaterna ska underrätta övriga medlemsstater och kommissionen om de väsentliga egenskaper som de kräver för varje produktfamilj eller produktkategori, de respektive produktkraven och de bedömningsmetoder de tillämpar. Medlemsstaterna ska även registrera alla sina nationella författningar och administrativa åtgärder som direkt eller indirekt påverkar produkters användbarhet på deras territorium i den gemensamma digitala ingången. Enligt artikel 10 kan medlemsstaterna under vissa förutsättningar undanta vissa produkter och mikroföretag från tillämpningen av de skyldigheter som gäller produkter. Medlemsstaterna ska enligt artikel 12 fastställa krav för demontörer och ge den certifiering varför produkten blir olämplig för användning. Artikel 20 medför nya skyldigheter för myndigheterna, bl.a. godkännande och motivering av åtgärder, beslut och förelägganden.

Dessutom orsakas medlemsstaterna ekonomiska utgifter för inrättandet av ett nationellt informationssystem eller en e-posttjänst i enlighet med artikel 77 för att informera myndigheterna, de ekonomiska aktörer som är verksamma på deras territorium, tekniska bedömningsorgan och anmälda organ med verksamhetsställe på deras territorium och, på begäran, även andra tekniska bedömningsorgan och anmälda organ, om alla frågor som är relevanta med tanke på denna förordning. Medlemsstaterna ska stödja de ekonomiska aktörerna genom kontaktpunkter för byggprodukter och utse minst en kontaktpunkt för byggprodukter inom sitt territorium. Enligt artikel 79 i kommissionens förslag ska denna kontaktpunkt för byggprodukter stödjas och det ska säkerställas att kontaktpunkten har tillräckliga befogenheter och resurser för att kunna utföra sina uppgifter korrekt. I medlemsstaterna ska det även ses till att personalen hos marknadskontrollmyndigheter, utseende myndigheter, tekniska bedömningsorgan, anmälande myndigheter och anmälda organ hålls uppdaterad på sina respektive kompetensområden och får regelbunden vidareutbildning om harmoniserad tolkning och tillämpning av de bestämmelser som fastställs i förordningen i enlighet med artikel 80.

I den nationella lagstiftningen finns bestämmelser om godkännande av byggprodukter för användning vid byggande i lagen om godkännande av byggprodukter för trafikleder och allmänna områden (797/2007) och lagen om produktgodkännanden för vissa byggprodukter (954/2012). Dessutom finns det bestämmelser om godkännande av byggprodukter i markanvändnings- och bygglagen (132/1999), lagen om anordningar inom räddningsväsendet (10/2007), markanvändnings- och byggförordningen (895/1999), miljöministeriets förordning om produktgodkännanden för vissa byggprodukter (555/2013) samt statsrådets förordning om brandvarnarens tekniska egenskaper (291/2009). De nämnda författningarna överlappar dock inte varandra och strider inte heller mot byggproduktförordningen och behöver således inte ändras.

I den nya byggproduktförordningen fastställs de väsentliga egenskaperna för byggprodukter. Tillsammans med de bedömningsmetoder som anges i förordningen bildar de grundläggande kraven på byggverken i och med att förordningen börjar tillämpas tvingande standarder. I och med den nya förordningen skulle standarderna vara tvingande och kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter där tröskelvärden och prestationsklasser för de väsentliga egenskaperna anges. Detta skulle kunna harmonisera kvaliteten på byggprodukter i medlemsländerna och förbättra de finländska byggprodukternas konkurrenskraft även i andra länder när de grundläggande kraven blir desamma för alla, och hittills konkurrerande produkter som inte motsvarar kraven, eventuellt också billigare än andra produkter, försvinner från marknaden.

6.2.2 Ekonomiska konsekvenser

Till statens eventuella behov av tilläggsfinansiering som nämns senare i det här avsnittet tas på vanligt sätt ställning vid förfarandena för planen för de offentliga finanserna och budgeten efter att behandlingen av förslaget till förordning har gått vidare i Europeiska unionen och kostnads-kalkylerna har preciserats.

Förordningen i sig innebär ett antal nya krav och uppgifter som orsakar tilläggskostnader både för europeiska och nationella myndigheter.

Den nya byggproduktförordningen bedöms öka den administrativa påfrestningen för tillverkare av byggprodukter. På nationell nivå påverkar detta företag som tillverkar byggprodukter. I praktiken kan detta innebära att ökad arbetsmängd i företagen, vilket i sin tur kan förutsätta mer arbetskraft. Företagens utgifter kan således öka med den ökade administrativa påfrestningen.

De årliga kostnaderna för byggprodukttillverkare bedöms vara cirka 200 miljoner euro på unionsnivå. Det här skulle öka byggprodukttillverkarnas årliga kostnader med cirka 8 procent. Största delen av denna kostnadsökning beror på ökade administrativa påfrestningar och kostnadsökningen för beredning av CE-märkningar och prestandadeklaration.

Kostnaderna vid infrastrukturbyggen uppstår i princip av att stora massor transporteras varför det är viktigt att kunna utnyttja det stenmaterial som uppkommer i samband med brytning. Indirekta kostnader orsakas av logistik och lagring. Användningen av sekundärmaterial vid infrastrukturbyggen bedöms vara kostnadseffektiv.

De intäkter som företagen i nuläget går miste om i marknadskonkurrensen med byggprodukter som inte kontrolleras skulle minska med bättre marknadskontroll. Detta skulle ge företagen eventuella tilläggsinkomster.

Den nya byggproduktförordningen gör det möjligt för medlemsstaterna att undanta vissa mikroföretag från skyldigheter i förordningen. Detta skulle ge mikroföretagen besparingar när de inte behöver iaktta alla skyldigheter i byggproduktförordningen på samma sätt som större företag, och för mikroföretagen skulle t.ex. de administrativa utgifterna minska.

I fråga om återtillverkade produkter kan man hänvisa till prestandadeklarationen av produktens ursprungliga tillverkare även efter återtillverkningen om det avsedda användningsändamålet inte har minskat eller inskränkts, den ursprungliga produktens livslängd eller relevanta hållbarhetsprestanda har preciserats i den ursprungliga prestandadeklarationen eller den harmoniserade tekniska specifikation som den ursprungliga prestandadeklarationen baserades på eller är allmänt kända på grundval av vedertaget byggnadstekniskt kunnande, och den tid som förflutit sedan produkten första gången införlivades i ett byggnadsverk inte överstiger produktens livslängd eller relevanta hållbarhetsprestanda, beroende på vad som är kortast. Detta leder till höga förväntningar på den ursprungliga prestandadeklarationen om att prestandan bibehålls under produktens hela livslängd även efter att någon annan än den ursprungliga tillverkaren tar produkten i användning som återtillverkad produkt. Detta kan öka de rättsliga och ekonomiska riskerna för företag som tillverkar byggprodukter. Kostnaderna för återanvändningen av byggprodukter beror delvis på om byggprodukten kan användas för samma ändamål eller ett sekundärt ändamål.

Det kan bedömas att återanvändningen av byggprodukter till en början leder till ökade demonterings- och rivningskostnader. Kostnader orsakas av att det behövs nya företag som tar emot produkter, lagrar dem och använder dem någon annanstans. I takt med att det blir lättare att släppa ut återanvändningsprodukter på marknaden utvecklas affärsverksamheten och börjar inbringa vinst. Ändringen ger således företag framtida affärsmöjligheter.

Konsumenterna kan eventuellt utsättas för smärre ekonomiska konsekvenser när byggprodukter säljs till konsumenter via byggföretag.

Byggproduktförordningen gäller den inre marknaden för byggprodukter och inte personer. Sålunda har förordningen inte könskonsekvenser.

6.2.3 Miljökonsekvenser

I och med att den nya förordningen förtydligar vissa tolkningar i fråga om återanvändning av byggprodukter skapar den förutsättningar för högkvalitativ användning av demonterat material och rivningsmaterial samt affärsverksamhet inom återanvändning. Återanvändning stärker i enlighet med avfallshierarkin ett effektivt utnyttjande av naturresurser, men har också andra positiva miljöeffekter som t.ex. klimatnytta – att t.ex. återanvända rivningsbetong i stället för att tillverka betong minskar avsevärt växthusgasutsläppen jämfört med hur den utnyttjas i dag, som betongkross i grundkonstruktioner.

Fullbordandet av den inre marknaden för byggprodukter förutsätter för alla produkter att vissa minimikrav uppfylls, vilket kan främja cirkulär ekonomi i alla medlemsstater. Detta skulle underlätta konkurrensen för produkter som också hittills har följt vissa gemensamma eller regionala minimistandarder. Detta skulle kunna visa sig som stärkt konkurrenskraft för miljövänligare produkter och förbättrad kvalitet med tanke på miljövänlighet och återanvändning i medlemsstaterna. Med den nya byggproduktförordningen går den nationella möjligheten att reglera byggprodukterna genom egna produktstandarder förlorad, vilket kan försämra Finlands möjligheter att påverka standardernas innehåll och målnivå. En sådan reglering som på grundval av tvingande miljöskyddsrelaterade skäl är strängare än de allmänna kraven ska enligt förslaget fortfarande vara möjlig, men då ska kommissionen underrättas och behovet ska också motiveras. I förväg kan det vara svårt att bedöma hur sannolikt det är att kommissionen avvisar en åtgärd av detta slag eller hur exakta motiveringarna ska vara. Förfarandet förlänger sannolikt den tid som behövs för att genomföra nya nationella standarder.

Införandet av begagnade och återtillverkade produkter i de gemensamma standarderna harmoniserar regleringen av användningen av dessa produkter och förbättrar säkerheten hos begagnade och återtillverkade produkter. Med en standardisering av begagnade produkter kan användningen av dem öka, något som skulle främja övergången till cirkulär ekonomi.

Ett förfarande enligt artikel 7 i förslaget ger medlemsstaterna möjlighet att nationellt reglera aspekter som gäller hälsa, säkerhet eller miljöskydd i de fall då unionslagstiftningen inte täcker dem. Det här gör det möjligt att främja den cirkulära ekonomin på nationell nivå snabbare än genom standardisering, vilket har gynnsamma effekter för bekämpningen av klimatförändringarna.

Förslaget harmoniserar sättet att anmäla byggprodukters miljöpåverkan. Harmoniseringen underlättar jämförelsen av produkter så att också miljöpåverkan kommer fram. De ytterligare miljöskyldigheter för tillverkarna som anges i artikel 22 har i princip en positiv inverkan på miljön. För närvarande är det dock svårt att identifiera och bedöma konsekvenserna exakt, eftersom förslagets centrala innehåll till många delar är beroende av kommissionens fortsatta åtgärder.

Den nationella konsekvensbedömningen av kommissionens förslag preciseras då den fortsatta behandlingen går vidare.

7 Förslagets förhållande till grundlagen samt de grundläggande och mänskliga rättigheterna

Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får dock ges endast myndigheter.

I den nya byggproduktförordningen föreslås att det inrättas en EU-databas eller ett EU-system för byggprodukter där tillverkarnas prestandadeklarationer och deklarerationer om överensstämmelse läggs till samt uppgifter om ekonomiska aktörer som t.ex. kontaktuppgifter, skatte- och företagsregisternummer och bankkonton. I fråga om databasen eller systemet för byggprodukter bör innehållet i databasen och eventuella kopplingar till grundläggande och mänskliga rättigheter ägnas uppmärksamhet om det i databasen registreras uppgifter som omfattas av den allmänna dataskyddsförordningen (EU) 2016/679. Om databasens mer exakta verksamhet har förordningen inga bestämmelser.

I artikel 90 föreskrivs om sanktioner. Enligt artikeln ska medlemsstaterna fastställa regler om sanktioner om förordningen inte följs och vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att reglerna tillämpas. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande. Medlemsstaterna ska till kommissionen anmäla dessa regler och åtgärder samt utan dröjsmål anmäla eventuella senare ändringar som berör dem. Medlemsstaterna ska fastställa regler om sanktioner för ekonomiska aktörer, tekniska bedömningsorgan och anmälda organ i de fall av bristande överensstämmelse som nämns i artikeln. Förordningens bestämmelser om straff ska uppfylla de allmänna kraven på exakthet och noggrann avgränsning som gäller de grundläggande rättigheterna för att vara förenlig med de grunder som anges för kriminalisering i grundlagen. Enligt förordningen ansvarar medlemsstaterna för bestämmelserna om straff. När det föreskrivs om straff ska grundlagen beaktas.

Innehållet i förslaget kan anses vara förenligt med bestämmelserna i Finlands grundlag.

8 Ålands behörighet

Enligt 18 § i självstyrelselagen för Åland har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om byggnads- och planväsendet samt bostadsproduktion (7 punkten), natur- och miljövård (10 punkten) och näringsverksamhet (22 punkten). Förordningsförslaget gäller den inre marknaden och kan anses reglera näringsverksamheten. Förslaget anses ingå i landskapets lagstiftningsbehörighet.

9 Behandlingen av förslagen i Europeiska unionens institutioner och de övriga medlemsstaternas ståndpunkter

Kommissionen lade den 30 mars 2022 fram ett förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av harmoniserade villkor för saluföring av byggprodukter, om ändring av förordning (EU) 2019/1020 och om upphävande av förordning (EU) 305/2011 (COM(2022) 144 final). Behandlingen av förslaget i rådets arbetsgrupp för teknisk harmonisering (byggprodukter) inleddes den 20 maj 2022. Hittills har ärendet tagits upp av arbetsgruppen fyra gånger.

Som rapportör till Europeiska parlamentet utsågs Christian Doleschal och ärendet kommer att behandlas i IMCO-utskottet.

10 Den nationella behandlingen av förslaget

Statsrådets skrivelse har beretts vid miljöministeriet i samarbete med arbets- och näringsministeriet, inrikesministeriet, kommunikationsministeriet, Trafikledsverket och Säkerhets- och kemikalieverket. Kommissionens förslag lades fram vid sektionen för konkurrenskrafts sammanträde den 16 juni 2022. Utkastet behandlades i ett skriftligt förfarande av sektionen för konkurrenskraft 22.6–29.6.2022 samt i ett skriftligt förfarande av EU-ministerutskottet 6.7–8.7.2022.

11 Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet förhåller sig i princip positivt till kommissionens förslag. Statsrådet anser att förslagets mål att främja cirkulär ekonomi och en välfungerande inre marknad i byggbranschen är viktigt. Statsrådet anser att möjligheten till en mer omfattande återanvändning av byggprodukter är viktig.

Statsrådet anser att man bör försäkra sig om att de bestämmelser som gäller delegerade befogenheter, genomförandebestämmelser och kommittéförfarandet i sin föreslagna form lämpar sig för sitt ändamål. Omfattningen och relevansen för de föreslagna delegerade befogenheterna bedöms mer ingående när förhandlingarna går vidare. Statsrådet anser att det är viktigt att harmoniserade standarder utnyttjas till stöd för kraven i EU-lagstiftningen även framöver, primärt i relation till kommissionens tekniska och gemensamma specifikationer. När tekniska och gemensamma specifikationer undantagsvis används ska intressentgruppernas möjligheter att delta i utarbetningsprocessen säkerställas. Delegerade akter kan emellertid anses vara ett ändamålsenligt förfarande när det handlar om att definiera kategorier och värden till följd av att definieringsarbetet stagnerat för att säkerställa en fungerande inre marknad. Delegerade akter behövs dock inte för t.ex. sådana frågor som tillsynsmyndigheterna vanligtvis beslutar om. I fråga om sanktionerna anser statsrådet att respekten för de nationella rättssystemets principer och proportionalitetsprincipen är viktig. Det är viktigt att säkerställa att det finns nationellt handlingsutrymme avseende skyldigheterna i fråga. Vid den fortsatta beredningen ska det också säkerställas att den slutliga förordningen inte innehåller skyldigheter i strid med de grundläggande principerna i det nationella rättssystemet.

Dessutom anser statsrådet att man behöver säkerställa att det inte uppkommer överlappningar med annan reglering. Särskild vikt bör läggas vid konsekvensen mellan byggproduktförordningen och ekodesignförordningen som samtidigt är under behandling. Eventuella överlappningar som bör undvikas har också bedömts kunna uppkomma med regleringen om företagsansvar och med kemikalielagstiftningen (REACH). Rent allmänt anser statsrådet att det är särskilt viktigt att regleringen är tydlig.

Införandet av den cirkuläreconomiska aspekten i byggproduktförordningen är av avgörande vikt. Preciseringsen av förordningens tillämpningsområde i fråga om begagnade produkter behöver dock uppmärksammas i den fortsatta beredningen.

Statsrådet anser att kommissionens förslag om att avsevärt ändra byggproduktförordningens tillämpningsområde jämfört med vad som gäller i dag inte är bra. Kommissionens förslag skulle bredda tillämpningsområdet så att det även gäller bl.a. direkta installationer, komponenter som kan betraktas om byggprodukter fastän tillverkaren inte skulle ha avsett dem som byggprodukter, byggprodukter som återanvänds, 3D-utskrivna byggprodukter, byggprodukter som tillverkas på byggplatsen samt prefabricerade enfamiljshus. Samtidigt lämnar kommissionens förslag en rad sådana byggprodukter som för närvarande ingår i tillämpningsområdet utanför det. Statsrådet uttrycker sin oro över att ändringen av tillämpningsområdet kan orsaka byggbranschen avsevärda tilläggskostnader. Statsrådet anser att det är viktigt att skillnaden mellan byggande

och tillverkning av en byggprodukt klargörs i samband med beredningen. Så hör t.ex. en byggnads byggmaterial och byggdelar som görs av naturmaterial från byggplatsen eller stenmaterial som krossas i samband med infrastrukturbyggen inte till byggproduktförordningens tillämpningsområde. Alla tillverkare av byggprodukter ska bemötas jämlikt oberoende av produktionsmetod. I fråga om återanvända byggprodukter bör det klargöras när de faktiskt hör till tillämpningsområdet och när de inte gör det.

Statsrådet anser det vara ändamålsenligt att smf-sektorn har möjlighet att släppa ut produkter på marknaden enligt förenklade förfaranden och att den under vissa förutsättningar kan undantas från att lämna prestandadeklaration. Statsrådet önskar att ändringsförslaget har en positiv inverkan på standardiseringen inom byggbranschen. Eftersom övergångstiden är lång förutsätter statsrådet att man vid beredningen letar efter hållbara lösningar på de problem som förekommer i tillämpningen av den gällande byggproduktförordningen. Enligt statsrådet löser kommissionens förslag inte de problem som förekommit i standardiseringen av byggprodukter enligt den gällande byggproduktförordningen. Statsrådet ser en övergångstid på över 20 år som lång och utmanande för byggbranschen.

Statsrådet påpekar att harmoniseringen av sättet att deklarerat de produktspecifika egenskaperna inte eliminerar det nationella behovet av styrning i byggandet. Ansvaret för allmänhetens säkerhet och byggverkets sundhet ligger fortfarande hos medlemsstaterna. Statsrådet anser att det är bra att det finns möjlighet till nationell lagstiftning på grund av tvingande skäl i anslutning till hälsa, säkerhet och miljöskydd, även klimatskydd, förutsatt att detta inte urholkar standardiseringen som grund för en fungerande inre marknad. Det är ytterst viktigt att denna reglering tillämpas på harmoniserade produktstandarder som publicerats redan under den nuvarande byggproduktförordningens giltighetstid.

Enligt statsrådet är det viktigt att se till att förslagets förhållande till EU:s förordning om marknadskontroll (2019/1020) är klart och att överlappningar undviks. I byggproduktförordningen ska det finnas bestämmelser endast om sådana befogenheter för marknadskontrollmyndigheterna som behövs på grund av byggproduktsektorns särskilda drag. I den föreslagna förordningen bör det föreskrivas om marknadskontroll endast då man vill avvika från förordningen om marknadskontroll.

Statsrådets ståndpunkt ses över beträffande detaljerna i samband med den fortsatta beredningen.